

SAMPLE
TRANSLATION

EVALD FLISAR
ČARODEJNÍKOV UČEŇ

PUBLISHED BY: VODNIKOVA ZALOŽBA (DSKG), 2008

TRANSLATED BY: DIANA PUNGERŠIČ

ORIGINAL TITLE: ČAROVNIKOV VAJENEC

NUMBER OF PAGES: 458

Evald Flisar: Čarodejníkov učeň

Sotva vnímateľným vánkom ku nám doliehal nezvyčajný zvuk. Najprv sa mi zdalo, že blúznim, ale aj Henry sa zdvihol na nohy, honci stíchli a otočili hlavy.

Pod nami, v tichu samoty jazera, nežný dievčenský hlások spieval clivú pieseň, vznášal sa nad neurčitým sprievodom himalájskych nástrojov, strún, flaut a bubnov; vznášal sa a padal, ponáral sa naspäť do ticha a vracal sa. Zostali sme stáť ako prilepení a hľadeli sme dole do hĺbky, vyrážalo nám to dych. Siréna, zostal som zarazený. Zapchaj si uši, Odysseus, priviaž sa o stožiar!

Pozrel som na Henryho. Vo vytržení vyzerala jeho židovská tvár nezvyčajne pekná, slávnostne clivá, v harmónii s tónom piesne; prvýkrát, odkedy sme sa stretli, úžasne ľudská. Pozrel som na honcov: v tých kontúrach zarastených hláv, v napätosti napoly otočených torz, v nehybnosti rúk, ktoré zostali visieť v rôznych podobách neukončených gest, som postrehol úzkosť, o nič menej zvierajúcu než moja. Aj oni, pomyslel som, o nič menej ako Henry a ja;

každý po svojom pomínuteľný, každý po svojom potichu dúfajúc, že sa odliv zastaví a vráti sa príliv, každý po svojom hľadajúc ilúziu istoty, že to, čo je, je viac ako to, čo sa nám javí; že sme viac než iba procesy pomínuteľnosti. Pieseň nám vyzliekla ochranný odev tepla a klamlivej nádeje. A boli sme kostlivcami na ceste z prachu do prachu.

Večná je iba pomínuteľnosť.

Pohľad mi odplával nad rozožratý povrch púšťovo hnedých svahov, nad nekonečne vlniaci sa prach a bralá za končekmi blízkych štítov. A videl som, že zanikajú aj hory, a aj keď pomalšie ako my, zato o nič menej neodvratne; že starnú a miznú večným mrznutím a topením, večným praskaním a rozpadom, večnou eróziou; že je na ich stráňach, aj na južnej, úrodnej strane

čoraz menej lesov, menej zeme, menej rastlínstva, menej ľudí, čoraz viac prachu a ticha.

Za obzorom, v Tibete, ležia opustené rozpadajúce sa mestá. Staré civilizácie veľakrát zanikli bez stopy. Zdroj života na Zemi, slnečná pec, vyvážená jadrová explózia, upadá a vyhasína. O milióny rokov sa zrúti a vyhorí. Aj kozmos priteká a odteká.

Prečo teda strach pred tým, čo je, čo jedine je, čo je ako jediné možné? Prečo tá neutíchajúca túžba po falošných istotách, po tom, že cestovanie z prachu do prachu sa vo vhodnom bode zastaví alebo sa začne

opakovať, alebo sa aspoň skončí významom, väčším než holý fakt, že bolo? Chvíľu sa milujeme, smeje sa, chvíľu to bolí, potom zhasneme.

Keď pieseň stíchla, sklonili sme hlavy a našli si robotu. Nebeský zvuk nás zasiahol príliš hlboko na to, aby sme si trúfali pozrieť jeden druhému do očí. A keď sme sa konečne vybrali smerom k údoliu, rozkazy zneli pridusene, takmer ospravedlňujúco: aj jaky sa zrútiť a zmenia sa na prach.

Čo som cítil, nebolo zvyčajné dojatie. Pieseň ma vyprázdnila, vyvetrala, vyzametala zo mňa všetku neprístupnú slovnú dôvtipnosť; iba som cítil. Cítil som úctívú bázeň pred neopakovateľnou krásou sveta a mojej prítomnosti v ňom. Keď sme sa dostali do doliny, teplo vo mne sálala vďačnosť, že je to tak, že to nie je inak, že som nakoniec tu, že som súčasťou toho všetkého, čo je súčasťou cesty z prachu do prachu. Podobnou metamorfózou prešli aj honci a Henry: ich tváre boli veselé, oči teplo a dôverne žiarili. Niečo sa nás dotklo

a zošľachtilo nás to.

Z dna tiesňavy pod priesmykom pomaly vystupovalo úbočie. Na ňom sme zazreli roztrúsené krtince šedivo hnedých domčekov. Viedol k nim rad ošarpaných, na červeno či bielo namalovaných čhörtentov, ktoré slnko už opustilo a v hlbokom tieni pripomínali holuby so zašpicatenými hrebeňmi. Všetko svedčilo o tom, že na tejto strane priesmyku nebol vôbec sneh. Keď sme sa priblížili, všimol som si, že nižšie časti úbočia sú obklopené ohradenými terasovými plantážami. V podvečernom tichu osada pôsobila, ako keby tam nebolo ani živej duše.

Pri prvom dome nás divokým brechotom prepadol pes na dlhej reťazi; vrčal a slintajúc na nás vyceril zuby. Starý Tibeťan mu pohrozil palicou; pes do nej zahryzol a vytrhol mu ju z ruky. Pribehli ďalší honci a krikom a divokým mávaním prinútili útočníka na ústup. Zo strechy si nás pochmúrne premeral majiteľ gazdovstva. Nenapadlo mu upokojiť vrčiacu šelmu; pozeral na nás nedôverčivo a takmer nenávisťne. Keď naňho starý Tibeťan zavolať, namrzene sa nám otočil chrbtom a zmizol.

Trošku ďalej sa karavána zastavila. Henry Napoleon počkal, kým prídem k nemu. »Priateľ,« ochranársky ma objal okolo pliec. »Bolo to zaujímavé, teší ma, že sme sa stretli. No tu sa musíme, žiaľbohu, rozísť.«

Vyvalil som oči na bezútešné gazdovstvá, medzi ktorými sa tiene zhustovali do mraku, a na temnú úžlabinu, ktorá sa strácala pod prevismi. Ovalila ma túžba hodiť sa pred ním na zem a úpenlivo ho prosiť, nech ma nenecháva v tomto neprívetivom prostredí, ustátého na smrť, bez potravín, bez sprievodcu; nech ma vezme so sebou aspoň po prvú cestu, po prvé väčšie mesto. Zároveň som cítil, že tak detinsky sa zosmiešniť nemôžem. Previedol ma cez presmyk;

nemám právo vyzvedať jeho ďalšie zámery a ciele; prišiel čas postaviť sa na vlastné nohy.

»Najlepšie bude, keď prenocuješ v jednom z tých gazdovstiev, « povedal, »a zajtra si môžeš najat' nejakého dedinčana, ktorý nemá, nič lepšie na práci, aby ťa za skromnú sumu odviedol do civilizovanejších obcí.«

Áno, áno pokýval som hlavou. »A ty?« hlesol som nakoniec.

»Ja idem ďalej svojou cestou,« odvetil sucho. »A aby si nehľadoval, dám ti nejaké jedlo.«

Začal sa prehrabávať v batohu na jačom chrbte. Vytiahol konzervu fazule a balíček suchárov. Ďakujem, povedal som – so zlým svedomím kvôli sklamaniu, očakával som totiž oveľa viac. Pomyslel som si, že aj on sa tým malým darčekom pokúša utíšiť si zlé svedomie: lebo ma necháva samého.

»Veľa šťastia,« povedal a narýchlo ma objal; privinul si ma a potľapkal ma po chrbte.

»Usilovne hľadaj a – Om Mani Padme Hum.«

Otočil sa a dačo zakričal honcom; dvaja z nich skočili k jednému z jakov a z chrbta mu zvesili môj batoh, stan a spací vak. Stál som a sledoval karavánu, kým sa nestratila za úbočím a kým nestíchlo všetko okrem tlkotu srdca v mojom hrdle.

22.

Hodil som si batožinu na chrbát a vybral sa po úbočí. Kolená sa mi triasli od príšernej únavy, ale cítil som v sebe ohnivú silu vôle. Duch vliekol telo za sebou, a keď ho už nevládal vliecť, tlačil ho.

Pri prvom dome ma prepadol buldog; bol dokonca ešte väčší ako ten, čo brechal na karavánu pri úpäti. Reťaz ho našťastie zastavila dva metre predomnou, kde vyskakoval a vyčíňal ako horský démon; »vvvrrrrraaaaf, vvhhrrrraaaaf,« šíril sa jeho hnev ako ozvena súmrakom.

Brechot sa čoskoro ozval aj pri iných domoch, dokonca aj pri najvzdialenejších: údolím pod priesmykom sa šíril hukot psieho hnevu. Na druhej strane priesmyku som často videl tibetské buldogy, obrovské chlpaté zvieratá s tesákmi, ktorých by sa zľakol aj snežný leopard, ale beštie na tejto strane boli vo svojom krvilačnom zápale takmer nadprirodzené.

Obišiel som okolo domu a vybral sa pozdĺž kamenného plotu k ďalšiemu. Aj tam ma privítalo zachrípnuté »vvhhrraaaf, vvhhrraaaf«, sprevádzalo ho havkanie psích mláďat. Pomyslel som si, že by

bolo najlepšie vrátiť sa k úpätiu, nájsť si vhodný terén pre stan a prenocovať v spacáku. Vtedy som počul, ako niekto rázne skričal, a brechot pred domom poslušne utíchol.

Na streche stál muž s čudnou pokrývkou hlavy a uprene sa na mňa pozeral. Nepredpokladal som, že by vedel po anglicky, preto som iba stál a čakal, kým niečo urobí. On však tiež len stál, díval sa na mňa a čakal, či niečo urobím alebo poviem ja. Nakoniec som rozpačito mávol rukou na pozdrav.

Dvere domu sa otvorili z vnútra zasvietilo bledé svetlo. V ráme sa objavila silueta ženy v dlhej sukni. Okolo nej sa von pretlačil chlapček, ktorý pribehol k psovi, zodvihol reťaz a namotal ju nakrátko na hák v stene. Žena ustúpila z prahu a pozvala ma do domu. Keď som išiel okolo nej, uvedomil som si, že jej črty sú viac indické než tibetské. V ľavej nozdre mala ozdobnú obrúčku, v ušiach obrovské, drahokamami ozdobené náušnice. Bola neuveriteľne krásna.

Chlapec ma previedol cez predsieň k rebríku a po ňom na prvé poschodie. Priestrannú izbu osvetľovala nepokojne mihotavá olejová lampa. Pred ohniskom sedela šedivovlasá babizňa a niečo zapálene miešala v žiarivom medenom kotle. Horúčava ma tak omámila, že som sa skoro zvalil na zem; zložil som batoh a postavil ho k stene. Pred očami sa mi žltasto zahmlilo.

Keď sa hmla vytratila, zistil som, že predo mnou stojí smejúce sa dievča so šikmými očami a núka mi šálku tekutiny, z ktorej sa ešte parilo. »Solča,« povedal som vďačne a vzal jej čaj z rúk.

Opretý o stenu som sa zviezol do sedu a začal chlípať. Cez sparu mi oči chmátali po priestore. Na zemi ležali matrace prekryté vlnenými kobercami. Na jednom z nich sedela krásavica s náušnicami a muž, ktorého som videl na streche. To, čo sa mi z diaľky zdalo ako nezvyčajná pokrývka hlavy, bolo v skutočnosti hniezdo bujných vlasov pevných ako drôty. Na ďalšom matraci sedeli tri dievčatá; dve s náhrdelníkmi z červených koralov, jedno s malým drahokamom v ľavej nozdre. Na treťom matraci, v kúte, sedeli štyri podobné dievčatá. Tiež s náhrdelníkmi, náušnicami a náramkami. Žiadne z nich nemala ani trinásť rokov.

Tmavé oči sa bez ostychu upreli na mňa. Babizňa pri kotle sa pootočila, aby ma lepšie videla. Muž si dlhými tenkými prstmi skrúcal cigaretu bez toho, aby odo mňa čo i len na chvíľu odvrátil oči.

Opýtal som sa, či niekto z nich hovorí po anglicky. Všetky oči zostali upreté na mňa, napoly zvedavé, napoly udivené. No reakcia žiadna. Gestami a slovami som začal vysvetľovať, že som prišiel cez priesmyk, že by som sa chcel vrátiť do Ladakhu, najlepšie do Lehu. Som veľmi ustatý, chcel by som prenocovať, ak by to bolo možné. Nachýlil som hlavu a položil ju na ohnutú dlaň. Oči sa nepohli.

Striaslo ma pri myšlienke, že v tom dome, v tejto dedine stráženej buldogmi, niečo nie je v poriadku. V opojnej teplote na mňa začala doliehať veľká únava a cítil som, že by som sa jej zbytočne vzpíeral; zaspím tu, pomyslel som si; len tak, pri stene. Viečka mi začali klesať. Párkrát som ich ešte s veľkou námahou otvoril a zistil som, že desať párov nehybných očí na mne stále lipne.

Potom som sa začal ponárať do spánku. Ešte raz som sa napoly prebral; cítil som, že sa ma niečo dotýka; jedno z dievčat mi vyzúvalo čížmy. Dve sa snažili vyzliecť mi vetrovku. Ďalšie ma schmatlo za ruku a ukázalo mi najbližší matrac. Po štyroch som sa tam odplazil a zvalil sa na drsnú rohož. Kým som úplne zaspal, všimol som si, že dievčatá sa vrátili na svoje miesta a desať párov očí ma pozoruje rovnako nehybne ako predtým.

Po troch či štyroch hodinách ma zobudili čudné zvuky. Priestor osvetľovala jediná olejová lampa. Dievčatá spali pri stene oproti. Na matraci uprostred izby som zazrel výjav, z ktorého mi takmer zastalo srdce. Krásavica s drahokamami a muž s hniezdom neučesaných vlasov boli v trblietavom svetle olejovej lampy spojení do horúceho lúboštného objatia. Priam

jógovo spletení svojimi deviatimi údmi, nebesky štíhli a opálení sa rytmicky hojdali v odmeraných nárazoch. Pri matraci ležala bezzubá babizňa; v medenom hmčeku pálila sladko voňajúce kadidlo a mrmlala monotónne mantry.

Milenci na chvíľu zastali, trochu sa rozmotali, zmenili polohu a pokračovali. Krásavica otočila hlavu ku mne. Hľadela na mňa širokými očami, všimla si, že nespím, že sa pozerám. Z krútnavy jej očí do mňa sálala extáza, ktorá ma naplňovala nezdolateľnou hrmiacou silou; dlho som počul iba svoje zadýchané srdce, ktoré búšilo takmer v rytme ich milostných prírazov, bum, bum, bum. Potom sa mi zakrútila hlava, padal som do tých očí, ktoré ma vsávali, padal do ticha kozmu a nevedomia.

Keď ma zobudilo »vhrrraaaf, vhrrraaaf« mrzutého buldoga, cez okná sa do domu vlievalo slnko. Priestor, ktorý sa mi v jase olejovej lampy zdal romantický a záhadný, sa v neúprosnom svetle stal ošumelý, špinavý a prašivý. Matrac, na ktorom milenci vykonávali obradné cvičenia, bol opretý o stenu; prikrývku dal niekto vetrať cez parapet. Od ohniska, pri ktorom babizňa zase niečo miešala v kotle, neurčito zapáchala svinská zbrnda. Od matracu sa šíril zápach moču. A po mne niečo liezlo; v nohavičiach, vo vlasoch, v podpazuší sa mi hmýrilo niečo blšie.

Podišiel som k oknu. Gazdovstvá vyzerali menej výhražne ako v šere minulej noci. Z popraskanej steny, z holej pieskovej dlažby medzi plantážami, z nízkych stromov a farebnej monotónie dýchala horská bieda, na ktorú som bol zvyknutý. Ani tu nebolo miesta pre mimoriadnu estetiku či iné druhy prepychu, aj tu bol život denným vytrhávaním existencie z rúk krutej zeme. Na úpäti som videl riedke zelené záhony zeme. Čo tam rástlo? Hrach, zemiaky? Údolie sa rozlomilo do strmej steny šedo zelenavej hory, do ktorej boli dvesto metrov nad úpätiťm vyryté tibetské písmená modlitby »Om Mani Padme Hum«. Pod nimi sa páslo rozptýlené stádo jakov.

Naklonil som sa z okna, aby som videl priesmyk, cez ktorý sme sa sem dostali. Namiesto priesmyku som na dvore zazrel muža s hniezdom bujných vlasov, ako zbiera konáre a nezručne ich viaže do zväzkov. Pomáhala mu žena s náušnicami. Zababušená do kožušiny a s pokrývkou hlavy vôbec nepôsobila krásne. Zdalo sa mi nemožné, že dvaja roľnícki kopaničiari, nezúčastnene pripravujúci zásoby

kuriva na zimu, majú čosi spoločné s dvojicou holých milovníkov, ktorí v noci vo svetle olejovej lampy predviedli takmer celý repertoár Kámasútry.

Okolo čhörtenu na najbližšom svahu sa dve chlapčiská naháňali za beácou kozou. Všetko je stále také isté. Ešte som v Zanskare. Rozdiel je iba v tom, že som bez prostredníka, bez Joganandu. Preto je svet taký čudný, taký prítomný.

Počul som niekoho prichádzať. V rozpakoch som skočil naspäť na lôžko a predstieral, že stále spím. Cez pootvorené viečka som videl, ako po rebríku jedno za druhým lezú do izby tri dievčatá. Prvé donieslo náruč konárov, druhé hrniec mlieka, tretie misu zeleného hrachu.

Prešli okolo, ako keby som tam nebol, a položili náklad pred ohnisko. Aj ich slnko obralo o tajomnú podobu z minulej noci. Musel som uznať, že sú iba obyčajné dievčiny: poplátané, so zlepenými očami a so strapatými neumytými vlasmi. Za nimi prišiel dlhovýlasý muž a žena z náušnicami. Nestarajúc sa o mňa išli k ohnisku a pri ňom si všetci sadli si a pustili sa do raňajok.

Najprv pili mlieko. Potom im babizňa naliala z kotla do misiek kašu, ktorá sa podobala na campu. Jedli bez lyžíc, ústami mľaskavo srkali z mís. Na konci jedli hrach: každý siahol do košíka, zobral hrst hrášku, vysypal si ho do úst a žul. Jedno z dievčat jednotlivé hrášky bralo

z dlane našpúlenými ústami. Muž bol tibetského výzoru, žena vyzerala dosť, aj keď nie úplne, indicky. Dievčatá boli bezpochyby etnicky zmiešané; práve preto boli ich tváre také vzrušujúce.

Jedli mlčky. Keď požuli hrach, muž niečo povedal a zdvihol sa. Za ním vstala aj žena, za ňou dievčatá a jeden po druhom odišli k východu. Slnko im na chvíľu osvietilo tváre prúdom svetla. Videl som, že pod strašným krom vlasov je muž veľmi pekný; s výrazom, ktorý bol zmesou poddajnosti a manického zápalu: ako keby pod vplyvom nejakých drog. Oči krásavice, tie krútnavy, ktoré ma minulú noc hltali svojou extázou, boli plné horkosti.

Prešli okolo a nevšímali si ma. No dievčatá sa museli snažiť, aby sa na mňa nepozreli; ako keby im to niekto zakázal. Jednému ušli ku mne oči automaticky, proti vôli, no potom sa s výrazom viny odtiahli. Jedna za druhou vykročili na rebrík a ich hlavy zmizli v otvore.

Vystrašený hlas mi hovoril, aby som si obul čizmy, schmatol batoh a vytratil sa z dediny najkratšou cestou. Rozumnejší hlas ma varoval, že by to bola hlúposť. Kam mám ísť? Naspäť cez priesmyk? Úžľabinou ďalej? Ako ďaleko je do ďalšej dediny? Koľko ešte vydržím, kým zomriem od hladu alebo ma vietor zaveje snehom a zamrznem a zmením sa na ľadového Budhu?

Pes zase zabrechal a čoskoro sa cez okno vovalili nejaké hlasy, bolo ich čo raz viac. Niektoré boli zvedavé, iné udivené a ďalšie vysvetľujúce. Počul som ženský smiech a radostné výkriky detí. Babizňa pri ohnisku bola asi hluchá, vôbec sa neobzrela. Podišiel som k obloku a opatrne nakukol von.

Na dvore sa hemžili muži, ženy, deti a mladé dievčatá. Mali oblečené najrôznejšie himalájske kroje: tibetské, ladakhské, nepálske, severoindické. Podobnú zmes pôvodov prezrádzali aj ich tváre. Niektoré boli úzke, oválne, aké možno nájsť v Nepále, iné široké s vystupujúcimi lícami, aké možno nájsť v Zanskare a Tibete, ďalšie zas takmer čierne a jemne okrúhle,

podobné bengálskym. Zopár mužov malo tibetské klobúky so širokou strechou a podkolenky, sukniam podobné saká s vácikmi okolo pásu namiesto vreciek. Mnohým sa na hlavách, podobne ako gazdovi, pýšili hniezda strapatých vlasov. Ženy mali perlami ozdobené

pokryvky hlavy, podobné kampam v Zanskare, a niektoré ženy tibetského vzhladu mali vlasy učesané na stranu a zapletené do vrkočov. Niektoré nepálskeho výzoru mali ozdobné obrúčky v ušiach a nosoch.

Najviac bolo dievčat neurčitého veku. Najmladšiemu by som tipol desať rokov, najstaršiemu nie viac ako sedemnášť. Všetky mali oblečené pokrčené a zaplátané sukne, väčšinou šedej, niektoré žltej farby; potrhané vlnené haleny a voľné saká z hrubej látky. Vlasy mali zapletené do vrkočov či dievčensky strapaté, všetky boli ovenčené náhrdelníkmi, náušnicami, obrúčkami.

Gazda stál uprostred davu a odpovedal na podozrievavé otázky. Nakoniec sa otočil, dav sa rozišiel a videl som, ako ľudia vchádzajú do domu. Skočil som naspäť na lôžko a tváril sa, že spím.

Dobrych desať minút prichádzali po rebríku a rozmiestňovali sa po izbe. Počul som, ako sa rinú a šeptajú. Potom všetko stíchlo. Dúfal som, že odišli, ale keď som nakukol cez privreté viečka, uvidel som, že stoja ako spevácky zbor pri stene oproti, menší vpredu a väčší vzadu, a nehybne vyvalujú na mňa oči.

Zízalo na mňa tridsať párov očí, niektoré sa pozerali studene a pohrdavo, iné obchodne hodnotiaco, ďalšie vyjavene podozriivo; niektoré bezcitne, ako keby boli sklené. Premeriavali si ma ako vzácne zviera, ktoré sa nečakane zatúlalo do dediny, a teraz nevedia, čo s ním. Neviem, ako dlho ma nečujne pozorovali, zdalo sa mi, že aspoň pol hodiny.

Napokon začali odchádzať, najprv muži, potom ženy, potom chlapci a potom dievčatá. Vonku zase silnel hurhaj a džavot na dvore sa zmenil na hlasnú škriepku. Nato vypukol smiech, ktorý sa pomaly zjemnil na monotónnu vravu. Potom zvuky ubúdali, ľudia odchádzali.

Vyhľadal som mapu a rozprestrel ju, aby som zistil, kde preboha som sa to ocitol. Keď som bol s Joganandom, málokedy som ju rozprestrel, veď mi bolo jedno, kde sa potulujeme; on to vedel a mne sa smery nezdali dôležité. Na mape som našiel jazera Tsokr a Morari. Jazero, ktoré sme videli z priesmyku a zostalo niekde za horami, bolo oveľa menšie, pravdepodobne príliš malé na to, aby stálo za zmienku na mape. Vytrhal by som si vlasy, že som sa neopýtal Henryho; on to zaiste vedel.

Po rebríku priliezlo strapaté dievča s radosťou v tvári. V rukách držalo košík hrachu. Keď ma zazrelo, otvorilo ústa. Vysúvalo sa z nich udivené »Eh?«

Istý čas iba nechápavo hľadalo, potom podišlo ku mne a dotklo sa môjho ľavého ucha. Potom ma potáhalo za bradu. Nakoniec ma chytilo za nos a silno ma uštiplo. Zasmialo sa a dačo povedalo v nezrozumiteľnom jazyku; myslím, že to bolo: »Do čerta, veď ty nie si prízrak.« Či niečo také. Odvážne a zvedavo sa mi zahľadalo priamo do očí, ako keby čakalo, že niečo poviem. Smialo sa, bolo iné ako ostatní.

»Aká si rozkošná,« povedal som po slovinsky. Žblnkavým hlasom ihneď dačo odpovedala. Zvážnela, privrela oči a dôkladne si prezrela batoh. Vystrela prst v jeho smere a čosi povedala, znelo to ako otázka.

»Chcela by som vedieť, čo tam máš...« Pokrčila plecami, potom pokývala hlavou.

Odopol som zips a vybral konzervu fazule od Henryho, potom ešte sucháre. Oči jej prebehli po oboch, vzbĺkol v nich hnev, dokonca sa začervenala, vyvalil sa z nej prúd slov, zdalo sa mi, že ma karhá, dačo mi zakazuje. Odložila košík, z rúk mi zobrala konzervu a sucháre

a všetko strčila naspäť do batoha. Potom skočila aj s hrachom naspäť k ohnisku, odložila ho tam a začala sa prehrabávať v rozhádzanom riade.

Babizňa sa nasršila a začala ju piskľavým hlasom karhať. Sympatická malá lasica sa náhle otočila, vyplazila jej jazyk a vytlačila vzduch cez zavreté pery. »Trlrtrlrtrtrtr!«

Babizňa zmlkla a otočila sa jej chrbtom. Dievča schmatlo triesku a zapálilo ňou kadidlo v medenej nádobke, dobehlo a položilo ju predo mňa, odbehlo naspäť k ohnisku a vrátilo sa s košíkom hrachu, zase sa ponáhľalo naspäť, pohľadalo drevenú misku, siahlo do kotla, nabralo dymiacu kašu a donieslo mi ju. Potom si kľaklo predo mňa a slávnostným gestom ma pozvalo, nech sa pustím do raňajok.

Ďakujem, povedal som a zobral som kašu. Ovoňal som ju. Voňala takmer príjemne. Lízal som ju a mľaskal a všetko som rozbabral a kaša mi liezla po brade a dievča sa spokojne smialo a dívalo sa na mňa, celé šťastné, že si privlastnilo takú huňatú hračku. »Ako sa voláš?« spýtal som sa jej. Prstom som ukázal na seba: »Evald.«

Oči je zasvietili, zopakovala moje gesto a vypustila: »Dolma!«

Babizňa pri ohnisku si kľakla na kolená a zase ju začala karhať. Dolma sa k nej obrátila a vyplazila jej jazyk, presne tak ako predtým. Jazyk zase zahrkotal »trtrtrtrtrtrtr« a babizňa zase zmlkla. Keď Dolma zbadala, že sa mi jej zručnosť s jazykom páči, nahlas sa rozosmiala. Jej oči ma sledovali pri jedení ako oči oddanej feny.

Koľko mala rokov? Trinásť?

Keď som dojedol, zamľaskal som jazykom a potľapkal sa po bruchu. Potom som povedal, že by som sa chcel umyť; zdvihol som ruku, ovoňal si podpazušie a urobil grimasu, akože: fuj. Zasmiala sa a skočila na nohy, schmatla ma za ruku a začala ma ťahať smerom k východu.

»Počkaj, počkaj,« povedal som. Obul som si čižmy. Z batohu som si zobral mydlo, uterák, nohavice, košeľu a ponožky.

Odviedla ma k rebríku a po ňom sme zliezli na dvor. Buldog sa na mňa vrčiac vrhol, ale vzápätí sa Dolma otočila a umlčala ho rovnakým trikom jazyka ako predtým babizňu. Chlpatá šelma poslušne zasunula chvost medzi nohy a utiahla sa za roh.

Dvor bol prázdny. Chytila ma za ruku a viedla ma pozdĺž steny, za ktorou rástli poohýbané stromy. Po ušliapanom chodníku sa so mnou ponáhľala okolo neďalekého gazdovstva a okolo dvoch čhörtenov až za strmé úbočie, kde z výšavy zurčal potôčik. Rútil sa skalnou policou ako vodopád.

Najprv som myslel, že sa vyzlečiem iba po pás, potom som usúdil, že by to bolo hlúpe; ved' pri vodopáde celý zmoknem. Čoby som sa hanbil pri tejto prírodnej bytosti, pomyslel som si, keď som sa vyzliekal. Bol som zvedavý, či bude v rozpakoch ona. Nebola. Keď som vstúpil pod ľadovú sprchu a začal som dychčať a kričať, nadšene vyskakovala a povzbudzovala ma. Nevydržal som dlho, namydľil som sa, ošpliechal a silno si vydrhol vlasy, potom som

skočil na sucho a začal sa divoko utierať uterákom. »Vhuuuuuuuh,« dychčal som,
»vhuuuuuuuh.«

»Vhuuuuuuuh,« odpovedala Dolma, »vhuuuuuuuh.« Keď som odložil uterák a siahal za nohavicami, oči mi ušli k vrchu úbočia.

Srdce mi zastalo. Vysoko nado mnou smerom k nebu sa týčilo bralo, do ktorého boli napoly vyryté, napoly vystavané biele budovy vysnívanej lamasérie. Nad nimi bola do skalnej steny vyrytá ľavotočivá svastika.

23.

Za prvým čhörtenom cesta zabočila cez priechod medzi dvomi skalami, o ktoré boli pripútané zubaté buldogy. Jeden zarachotil z ľavej, druhý z pravej strany; mohli by ma ľahko aj roztrhať. Dolma vyplazila jazyk a urobila svoje „trlrtrlrtrlr“ najprv jednému, a potom druhému a šelmy poslušne ustúpili na bezpečnú vzdialenosť.

Pri najvyššom čhörtene sme sa zastavili. Bralo rástlo zo zeme a kolmo sa dvíhalo k oblohe. Roztváralo sa v ňom žriedlo obrovskej jaskyne; vybielené budovy kypeli z jej temnoty a terasovito sa rozlievali po skalách.

Dolma ma chytila za ruku. V dotyku som zacítil túžbu po ľudskej blízkosti. Ako keby veľkoleposť lamasérie aj u nej vyvolala pocit krehkosti a pomínutelnosti.

Pomaly sa všetko, čo som videl, zlúčilo do blikajúcej harmónie: jas slnka na vybielených stenách a tiene medzi šedivohnedými skalami, do ktorých boli vykopané základy domov; červené habity mníchov na balkónoch a strechách; chodníčky a rebríky, ktoré viedli od budovy k budove; modlitebné vlajky trepotajúce vo vysokom vetre, tienistý otvor jaskyne, v ktorom domy pôsobili, ako obrovské zuby v skalnej čelusti; čierna svastika tróniaca nad

všetkým, ako keby bola vytetovaná do čela kamenného obra: to všetko splyvalo do svetelného rytmu, ktorý robil dojem, že lamaséria vzniká, že sa deje a že je to organizmus.

Vtedy sa mi to celé dotklo srdca, horúčava a ľad zároveň. Vysoko hore, na jednej zo stiech či balkónov, zazneli struny, pripojila sa k nim flauta, zahrneli bubny. Nad hudbou sa dvíhla pieseň, ktorú som počul s Henrym a honcami na ceste cez horský priesmyk. Jemný

dievčenský hlas trepotal nad prebúdžajúcimi sa nástrojmi, vznášal sa a padal, odovzdával sa vetru, ustupoval, vracal sa a mizol údolím. Siréna, uchvátilo ma.

Zrazu som všetko pochopil: psy, ktoré strážili gazdovstvá a cestu k lamasérii, ako aj nedôverčivosť ľudí, obradný akt v jase olejovej lampy a prítomnosť takého počtu dievčat. To nebola obyčajná osada.

Porozumel som aj ich upreným pohľadom. Nebol som vítaný. Chceli ma priviesť k tomu, aby som čo najskôr odišiel. Preto zakázali dievčatám, aby si ma všímali. Keď ma náhodou objavila Dolma, babizňa jej nariadila, aby sa ma stránila. Prečo ju malá lasica neposlúchla?

Pozrel som na ňu. Zapyrená a strapatá sa podobala nevinnému škriatkovi. Začínal som mať pocit, že si ma ktovie prečo obľúbila a tvrdohlavo si zaumienila, že ma vezme pod svoju ochranu.

Ten pocit zosilnel, keď sme kolmým chodníkom zabočili k vchodu do lamasérie a za rohom sme narazili na skupinu dedinčanov vracajúcich sa s prázdnyimi hrncami a košmi do osady. Postavili sa nám do cesty. Dolma ma schmatla za ruku a zanovito odula pery. Keď uvideli, že ma vedie do lamasérie, začali ju okrikovať. Najhlasnejšie muži; ženy krútili hlavami a čudovali sa jej opovážlivosti. Všetko nasvedčovalo tomu, že nemienia ustúpiť, kým sa dievča nepodvolí a neodvedie ma preč. Hnev sa stupňoval do rozhorčenia a slová padali po úbohej Dolme ako kamene. Vo chvíli, keď som sa rozhodol odtiahnuť ju chodníkom naspäť a zbaviť ju trápnej dilemy, rázne hodila hlavou dopredu a zavrešala tak silno, až zaskočené ženy a muži spadli na chrbát. Teraz bola na rade ona, aby im vynadala, aby im oponovala a aby bránila svoje stanovisko, a robila to s takým zápalom, až sa celá triasla: mal som pocit, že všetkým rad-radom vyškriabe oči. Muži sa pokúšali protestovať, ale nikto z nich sa nedostal k slovu. Najprv ustúpili ženy, potom aj muži.

Dolma ma ťahala za sebou do kopca. Keď sme už boli preč, otočila sa, vyplazila jazyk a zatrúbila smerom k nim svoje urážlivé „tfrlrllrllrllrll“. Na okamih všetci onemeli, potom sa jeden za druhým obrátili a s tlmeným pohoršením sa rýchlo pobrali chodníkom preč. Dolma si zhlboka vydýchla, pozrela sa na mňa a dunivo sa zasmiala, skoro tak, ako keby chcela povedať: „No, bolo to ľahšie, než som si myslela.“

Na dvore prvej budovy nás zastavil mladý mních v hnedo červenom habite. Zrejme mu bola záhadná moja prítomnosť. Podozrivo si ma premeral, napokon sa otočil k Dolme a žiadal objasnenie. Podľa jej tónu som usúdil, že si niečo vymýšľa, udivená, že si vôbec trúfol

spytovať sa, kam ma vedie. Neviem, ako sa jej to podarilo, ale po chvíli bol mních ten, kto sa ospravedlňujúco obhajoval, že nemal na mysli nič zlé. Hravo ho udrela do brucha.

Začali sme stúpať hore k srdcu lamasérie. Liezli sme po rebríkoch, po schodoch, šmátrali po šerých klenbách, stúpali sa zo strechy na strechu, čoraz bližšie budovám učupeným v mraku. Bol som čoraz viac zadychčaný, čoraz viac prekvapený, čoraz viac užasnúty. Kláštor bol taký veľký že sa podobal na stredoveké mesto. Zdalo sa mi, že sa dvíha v nejakých cechových stupňoch. Dole sa sušilo prádlo, ozývalo sa kutie. Keď som nakukol cez dvere, zbadal som kováča búchajúceho po rozpálenom kuse železa. Trochu vyššie boli kôlne a komory, nad nimi kuchyne. Ani buldogy nechýbali, ale boli inakšie: lenivé, zívajúce, bezstarostné. V nižších častiach nebolo veľa mníchov. Videl som predovšetkým ženy v dlhých sukniach a mužov v najrôznejších krojoch, rasovo tak rôznorodých ako v dedine.

A videl som dievčatá. Dievčatá s náušnicami a pestrofarebnými náhrdelníkmi, čo vykúkali spoza dverí, nakláňali sa cez okná, sedeli v kúte, nudili sa, hrali sa s vlasmi a driemali: ako chrámové slúžky, ktoré si užívajú chvíle ničnerobenia. Ich oči, jedny jemné a mačacie, iné smutné a niektoré zase lenivo pôvabné, ma sledovali. Najviac ma vzrušovali ich ruky; tak veľmi iné, ruky dospelých žien. Aj ich tváre vyžarovali čosi zrelé, takmer unavené, priskoro zostarnuté. Žiadna naivita či mládenecká radosť; všade iba skúsené, skúmajúce, trocha uštipané oči. A niekde aj zvráskavené čelá.

Smerom k vrcholu pribúdalo čoraz viac mníchov v červenohnedých habitoch, čoraz viac siení, v ktorých na stenách viseli „tenké“ tibetské tapisérie, čoraz viac sôch Budhu, v najrôznejších pózach, čoraz viac sôch rôznych bohov a príšer. Niektoré steny prikrývali pestrofarebné mandaly. Na jednej z terasovitých striech sedelo v kruhu dvanásť mníchov, ktorí spoločne recitovali sväté texty; recitácia pripomínala gregoriánsky spev.

Potom sme sa dostali do vlhkého tieňa a videl som, že sa nad nami klenie strop jaskyne. V jej mračných hĺbkach vreštali netopiere. Na terasovitých strechách sedeli alebo sa namyslene prechádzali šedobiele holuby. Z hlbín jaskyne sa rinul potôčik a vyvieral von cez dieru v brale. Dolma sa sklonila, nabrala vodu a namočila si rozpalenú tvár. Zase nabrala vodu

a napila sa. Potom si naplnila dlane a zdvihla ich ku mne, pil som z jej rúk: zo špinavých malých rúk, ktoré ma dojali až k slzám. Voda bola čerstvá, čistá a osviežujúca.

Stúpili sme do siene, kde pred sochou Budhu sedel veľmi starý mních a so zatvorenými očami meditoval. Po špičkách sme sa pokúsili prešmyknúť sa okolo neho. Už sme boli pri dverách, keď zahrnel hlas, ktorý nás zastavil. Pomaly sme sa otočili. Mních na nás prísne, otcovsky pozeral. Dolma ma začala predstavovať, niečo mu vysvetľovať. Hovorila zdržanlivo, s úctou. Starý mních ma pozoroval bez toho, aby sa mi pozeral do očí. Potom pokrútil hlavou a sklonil ju, aby pokračoval v meditácii.

Počul som, že Dolma si zhlboka vzdychla a pochytil ma strach, že začne vystrájať a vrieskať: bol som presvedčený, že by tak pri starcovi nedosiahla želaný cieľ. Našťastie to vedela aj sama. Zase začala trpezlivo vysvetľovať a prosieť. Potom vyskočila k mníchovi, schmatla ho za ruku a trikrát mu ju pobožkala. Na prvý pohľad mu to nelahodilo, no potom sa zrazu usmial, uštipol ju do líca, vstal a odišiel do vedľajšej miestnosti. Dolma sa víťazoslávne zasmiala. Aj keď som nevedel, čo nás čaká za dverami, musel som oceniť jej vytrvalosť a vynaliezavosť.

Keď sa stavec vrátil, s obavou sa obrátila k nemu. Rýchlo jej niečo povedal. Jej črty vyvrcholili do nádherného lesku úľavy a šťastia. V zápätí zvažnala, podišla k dverám a naznačila mi, aby som išiel za ňou.

Izba voňala omamným kadidlom. Na protiľahlej stene bol oltár, cez dieru v stene ho ožarovalo slnko. Pred ním na červenej podložke v polohe lotosového kvetu sedel muž so sklonenou hlavou. Oblečený bol do hodvábného bieleho habitu. V ušiach mal štyri čierne kruhové prívesky, okolo krku tri náhrdelníky, červený, biely a čierny. Pred ním stál nízky stolík, na ktorom okrem medeného zvončeka a vázy s horskými kvetmi ležalo diamantové žezlo „vadžra“, v tibetskom budhizme symbol duchovnej moci.

Dolma sa pred ním zviezla na kolená a trikrát vykonala prostráciu. Sotva počuteľne a veľmi úctivo žiadala, potom úpenlivo prosila. Napokon sklonila hlavu a čakala.

Muž zdvihol pohľad – až so mnou miklo: predo mnou sedel Jogananda! Zmenený, nie iba vďaka inému oblečeniu a preňho nezvyčajnej polohe, ale aj črtami, ktoré boli jemnejšie, žičlivé, bez tieňa škodoradosti. Zmenený, a predsa on! Z konevodcu sa zmenil na cestujúceho askéta, a z askéta na Veľkého lámu tantrickej lamasérie. V akej úlohe sa mi ešte ukáže?

Tak či onak, pohľadom vyjadril želanie, takmer príkaz, aby sme nehovorili o minulosti; pred nami je totiž nový a iný vzťah. Spod habitu sa vynorila obrúčkami ozdobená ruka, zdvihla zvonček a zacengala. Prišiel starý mních, chytil ma za lakeť a vyviedol von z izby. Cez vedľajšie dvere ma odvedol na snečnú terasovú strechu. Niečo povedal: porozumel som, že tam mám počkať.

Podišiel som k okraju a pozrel sa na strehy pod sebou. Prekvapeniam ešte nebol koniec. V blízkosti som viac vytušil, ako uvidel známu postavu:

Vysokého muža v čiernych vlnených nohaviciach, vo vysokých čizmách a s hniezdom strapatých vlasov. Pomaly sa otočil.

„Dobrý deň, Henry Napoleon Alexander,“ povedal som. A dodal: „Abrahám.“ Neisto kráčal ku mne. Nechcel veriť, že nie som prízrak. „Čo tu preboha robíš ty?“

„A ty,“ podpichol som ho, „hľadáš yetiho?“

„Prečo si mi nepovedal, že sem plánuješ prísť?“ opýtal sa ma vyčítavo.

„Veď som neplánoval,“ odvetil som. „Ti však áno, prečo si mi ty nepovedal?“

S rukami vo vreckách som sa prechádzal po streche. Všimol som si, že Henry si hryzie pery. Nedôverčivo na mňa pozrel a opýtal sa: „Kofko si zaplatil?“

Odpovedal som, že nič, ani halier.

„Prepravil som im tonu potravín,“ povedal. „Dal som im tisíc dolárov v hotovosti. Priniesol som snímacie zariadenie, ktoré mi odobrali; za to dostanú v Indii tisíc dolárov. A ty si myslíš, že ťa majster prijme len tak, bez ničoho?“

Chcel som mu povedať, že mi je jedno, či ma prijme, či nie, veď nemienim zostať. V tom momente ma však od dverí zavolal starý mních. Vošiel som za ním do omamne voňajúcej izby. Dolma tam už

nebola: v dyme kadidla krútiacom sa po izbe sedel iba majster, vedúci lamasérie. Sotva povšimnutým pohybom viečok poslal mnícha preč a zahľadel sa mi do očí.

„Sadni si,“ povedal po anglicky spevavými prízvukom. Poslúchol som ho. Dlhو na mňa uprene hľadel. Nakoniec povedal: „Vitaj v chráme diamantového voza.“